

Archeologische notitie

Plaza Residences Haarlem

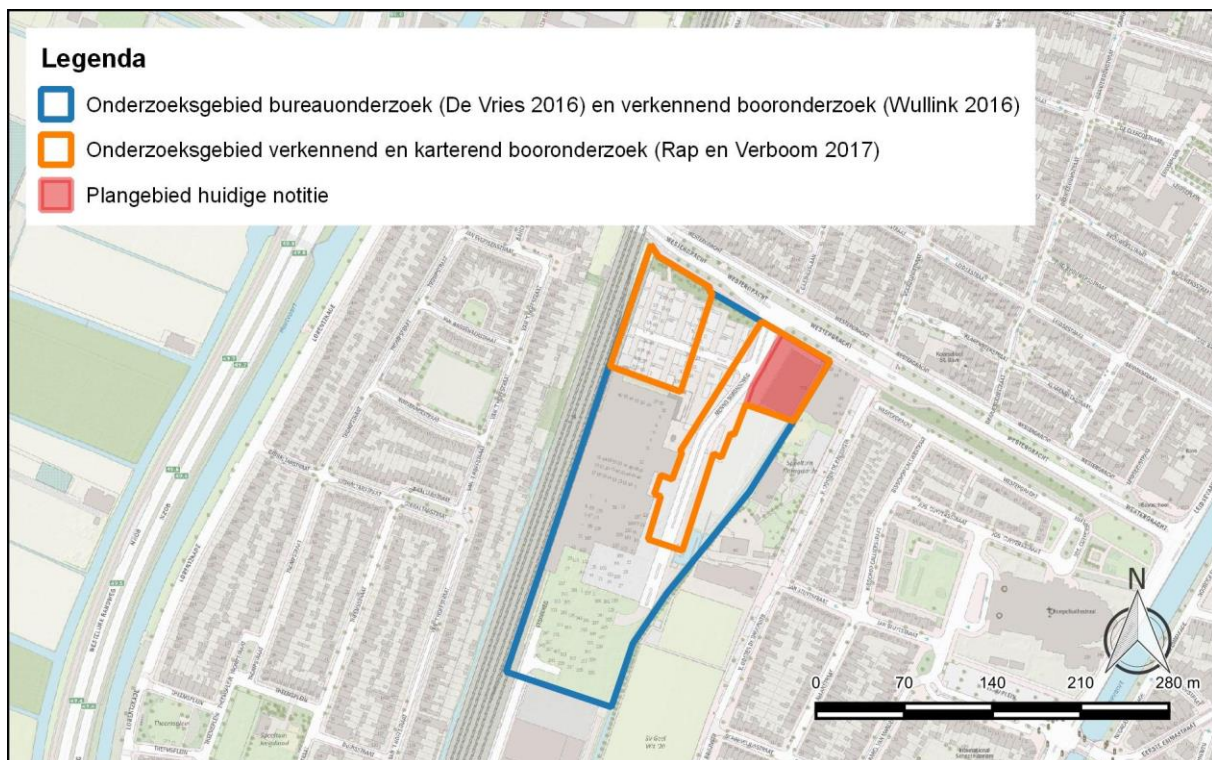
IDDS Archeologie

D.F.A.M. van den Biggelaar

12-04-2021

1. Aanleiding en ligging

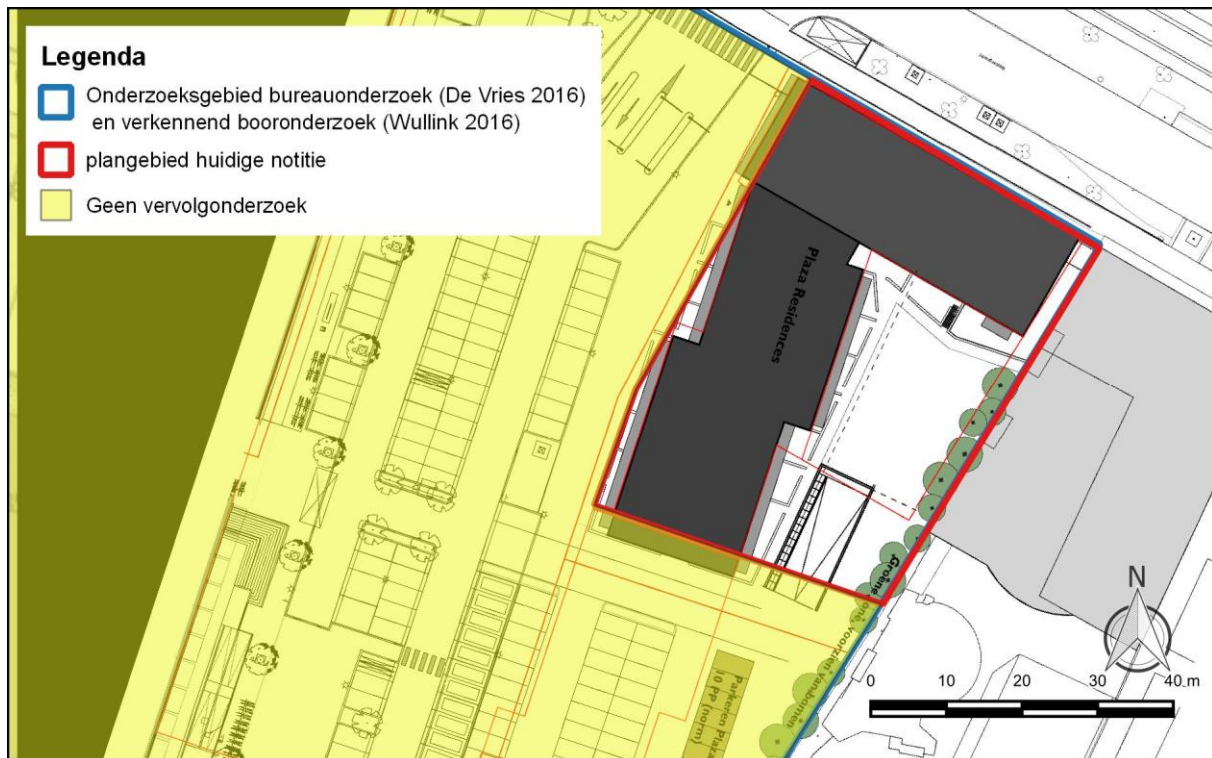
In het kader van de herontwikkeling te Plaza West, Haarlem wordt de bestaande bebouwing gesloopt en worden nieuwe appartementencomplexen aangelegd. Het noordoostelijk deel van het terrein, waar herontwikkeling zal plaatsvinden, wordt in de rest van deze notitie aangeduid als het plangebied (Figuur 1). In het plangebied wordt een parkeergarage aangelegd.

Figuur 1: De locatie Plaza West met de locatie van het plangebied van de huidige notitie. Ook is de ligging weergegeven van eerdere archeologische onderzoeken die zijn uitgevoerd in het kader van de herontwikkeling op de locatie Plaza West. Deze eerdere archeologische onderzoeken betreffen een bureauonderzoek (De Vries 2016), een verkennend booronderzoek (Wullink 2016) en een verkennend en karterend booronderzoek (Rap en Verboom 2017).

In Figuur 2 is de ligging van de nieuwe parkeergarage in het plangebied weergegeven. Voor de doorsneden van die parkeergarage zie Bijlage 1. Uit die doorsneden blijkt dat de parkeergarage twee lagen ondergronds zal hebben. De verstoring van de ondergrond zal door de voorgenoemde plannen reiken tot maximaal 7,0 m –mv (pers. com. opdrachtgever). In het laatste onderzoek dat is uitgevoerd binnen het plangebied (Rap / Verboom 2017) is geadviseerd om een verkennend en karterend archeologisch booronderzoek uit te voeren (zie paragraaf 2).

In deze notitie wordt beredeneerd waarom een archeologisch verkennend en karterend booronderzoek ten behoeve van de herinrichting van het plangebied niet zinvol is.

Figuur 2: Uitsnede uit het ontwerpplan (bron: EVE architecten) met de ligging van het plangebied van de huidige notitie. In de eerdere onderzoeken van Wullink (2016) en Rap / Verboom (2017) is geadviseerd geen verder archeologisch onderzoek uit te voeren in de rest van het ontwikkelgebied.

2. Archeologische vooronderzoeken

Er zijn drie vooronderzoeken uitgevoerd waar het plangebied onderdeel van uitmaakt. Voor het terrein waar de herontwikkeling zal plaatsvinden is eerst een archeologisch bureauonderzoek uitgevoerd (De Vries 2016). Vervolgens is er een archeologisch booronderzoek (verkennende fase) uitgevoerd (Wullink 2016). Daarna is nogmaals een archeologisch booronderzoek uitgevoerd (verkennende en karterende fase) (Rap / Verboom 2017).

Transect-rapport 964 (De Vries 2016)

In 2016 heeft Transect een archeologisch bureauonderzoek uitgevoerd voor het gehele terrein waarvoor herontwikkeling is gepland. Op basis van dat onderzoek blijkt dat het huidige plangebied is gelegen in een strandvlakte dat zich tussen twee strandwallen bevindt. Op basis van dat onderzoek is er een lage archeologische verwachting voor alle archeologische perioden. Uitzondering vormen eventuele kleine, lokale stuifduinen die in de ondergrond aanwezig kunnen zijn. Die duinen kunnen archeologische waarden bevatten. Om de ondergrond beter in beeld te brengen is een inventariserend booronderzoek geadviseerd.

Transect-rapport 1100 (Wullink 2016)

In 2016 heeft Transect een archeologisch booronderzoek uitgevoerd (verkennende fase) voor het gehele terrein waarvoor herontwikkeling is gepland. In het noordoostelijk deel van dat terrein, in het huidige plangebied, zou een duin aanwezig zijn op 1,3 m -mv (-1,3m NAP). De duin zou zich bevinden onder een dunne veenlaag. Die veenlaag ligt onder een modern ophogingspakket. De interpretatie van de afzettingen als een duin is gebaseerd op de resultaten van 1 boring. De top van de duin is in het onderzoek geïnterpreteerd als een potentieel archeologisch niveau waarop archeologische resten aanwezig kunnen zijn uit het Neolithicum en de Bronstijd. Voor het noordelijk deel van het terrein,

waaronder het huidige plangebied, is vervolgonderzoek geadviseerd. Voor de rest van dat terrein is geadviseerd geen archeologisch vervolgonderzoek uit te voeren.

Transect-rapport 1271 (Rap / Verboom 2017)

In 2017 heeft Transect een archeologisch booronderzoek uitgevoerd (verkennende en karterende fase) voor het noordelijk deel van het terrein waarvoor herontwikkeling is gepland. Uit dat onderzoek blijkt dat tot de maximale boordiepte van 3,0 m -mv de ondergrond bestaat uit klei, afgedekt door achtereenvolgens een veenpakket en een verstoord/ opgebracht pakket. Dat kleipakket is geïnterpreteerd als behorende tot het Laagpakket van Wormer. Door de opeenvolging van dat kleipakket, afgedekt door een veenpakket en een pakket (sub) recent ophoogzand is er een lage verwachting voor archeologische waarden. Op basis van die opeenvolging is de ondergrond in het terrein in dat onderzoek geïnterpreteerd als een overspoelde strandvlakte. Hierdoor is er geadviseerd geen verder archeologisch onderzoek te verrichten.

Het noordoostelijk deel van het terrein, het huidige plangebied, kon ten tijde van het onderzoek niet worden onderzocht vanwege bouwwerkzaamheden. Voor het huidige plangebied is geadviseerd de hoge archeologische verwachting te handhaven en het alsnog te onderzoeken.

3. Lithogenese in plangebied en directe omgeving

Op basis van het bureauonderzoek van De Vries (2016) blijkt dat het westelijk deel van het plangebied zich bevindt op een voormalige kade met spoor. Dat spoor dateert uit ca. 1850. Ten westen daarvan bevond zich een gracht en insteekhaven, welke dateren uit begin 20ste eeuw. Het oostelijk deel van het plangebied bevindt zich in een voormalige laaggelegen weiland. In dat weiland bevond zich een watergang. Op basis van topografisch kaartmateriaal blijkt dat de gracht en insteekhaven te zijn gedempt tussen 1978 en 1985 (zie De Vries 2016). Door het gebruik van het plangebied voor het spoor is de verwachting dat de ondergrond diep is verstoord. Dat wordt bevestigd door boringen die zijn uitgevoerd in het plangebied. Om een goed beeld te krijgen van de opbouw van de ondergrond in het plangebied zijn ook boorgegevens geraadpleegd uit de directe omgeving van het plangebied. Die boorgegevens betreffen de boringen van de eerdere archeologische onderzoeken uitgevoerd in het plangebied (Wullink 2016; Rap / Verboom 2017), boringen uitgevoerd in het kader van een milieukundig onderzoek in het plangebied (Noyons 2021) en een boring uit DINOloket (boordatabase van TNO Geologische Dienst; www.dinoloket.nl). Een selectie van de boringen van die onderzoeken is geprojecteerd op een profiellijn. Zie Bijlage 2 voor de boringen die zijn geselecteerd en de ligging van de profiellijn. De profiellijn heeft een west – oost oriëntatie en doorsnijdt het gehele noordelijk deel van het onderzochte gebied, inclusief het huidige plangebied. In Bijlage is ook de ligging van DINO-boring B25A0816 weergegeven.

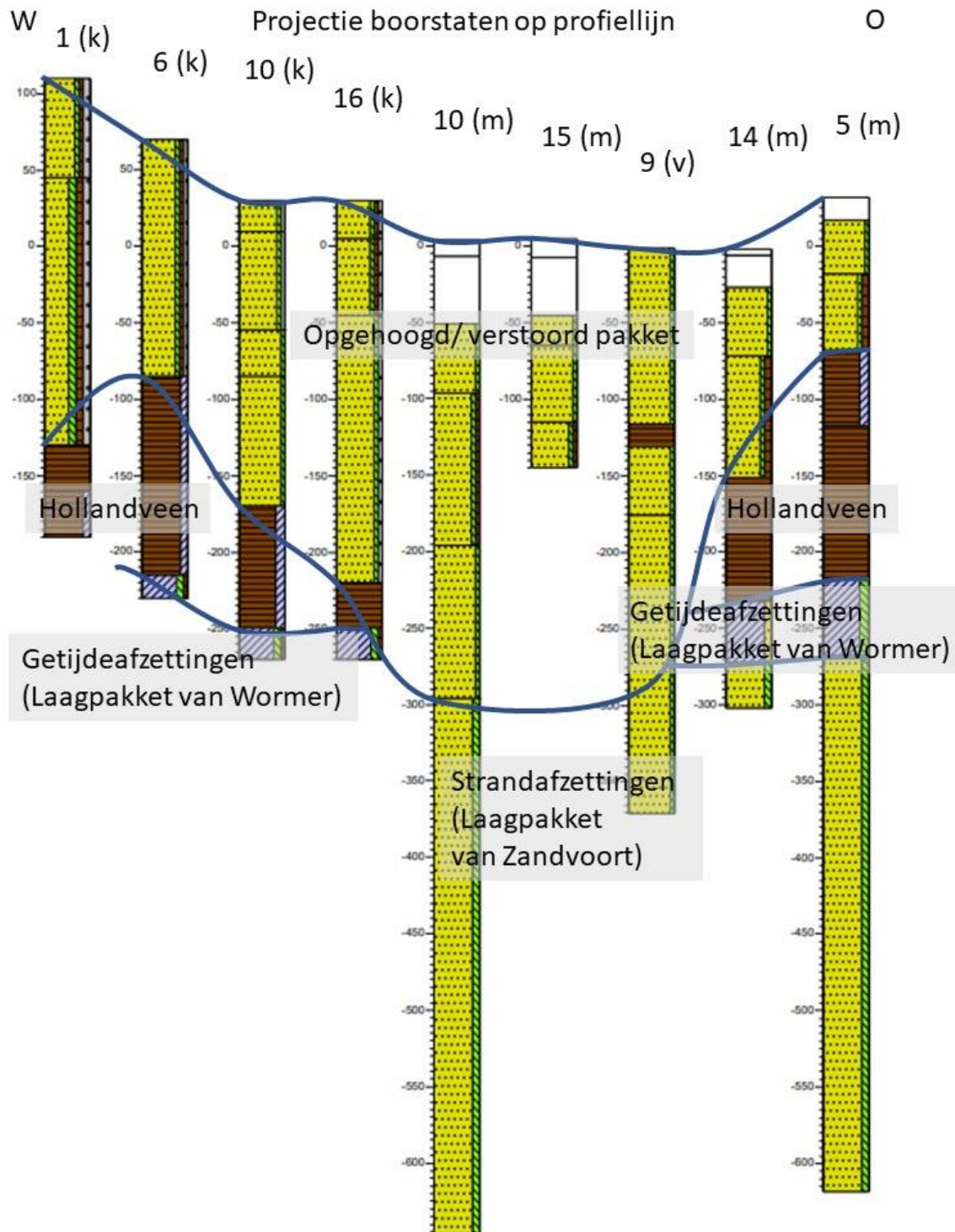
Uit de geselecteerde boorstaten blijkt dat tot de maximale boordiepte van 6,5 m -mv (-6,5 m NAP) de ondergrond kan worden verdeeld in vier pakketten (Figuur 3). Het onderste pakket bestaat uit matig fijn zand met schelpen. Dat zandpakket is geïnterpreteerd als strandafzettingen (strandvlakte) behorende tot het Laagpakket van Zandvoort. De top van de strandafzettingen ligt op 2,7 m -mv (-2,7 m NAP). Op basis van DINO-boring B25A0816, welke zich bevindt op ca. 125 m ten westen van het plangebied (Bijlage 2), blijkt dat de ondergrond tot 12,5 m -mv (-12,3 m NAP) bestaat uit zandige afzettingen behorende tot het laagpakket van Zandvoort (www.dinoloket.nl).

Bovenop de strandafzettingen bevindt zich in een groot deel van het plangebied een pakket getijdeafzettingen (ca. 0,5 m dik) die behoren tot het Laagpakket van Wormer. Bovenop dat kleipakket bevindt zich een veenpakket (Hollandveen) met een dikte dat varieert van 0,3 tot 1,5 m. Het bovenste pakket bestaat uit matig fijn zand met grind, resten baksteen, beton en/ of metselput. Ook komen er schelpen in voor. Dat bovenste pakket is geïnterpreteerd als een opgehoogd/ verstoord pakket. Dat opgehoogd/ verstoord pakket reikt in het westelijk deel van het plangebied tot in de strandvlakteafzettingen tot 3,0 m -mv (-3,0 m NAP). In de rest van het plangebied heeft dat opgehoogd/ verstoord pakket een dikte tussen 1,0 en 1,5 m.

Bij het eerdere onderzoek van Wullink (2016) is op boorlocatie 9 tussen 1,3 en 1,75 m -mv (-1,3 tot -1,75 m NAP) een laag kalkloos zand aangetroffen dat is geïnterpreteerd als duinafzetting. Onder het pakket kalkloos zand van 0,45 m dikte ligt een pakket kalkrijk zand met kleilagen. Dat zandpakket met

kleilagen is bij het onderzoek van Wullink (2016) geïnterpreteerd als strandafzettingen. Bovenop het pakket kalkloos zand is veen aangetroffen tussen -1,15 en -1,3 m -mv/ -1,15 en -1,3 m NAP. Op basis van de boorgegevens van het karterend archeologisch onderzoek (Rap / Verboom 2017) en het milieukundig onderzoek (Noyons 2021) is de laag kalkloos zand uit boring 9 opnieuw geïnterpreteerd. Uit de boringen die geselecteerd zijn voor het huidige onderzoek blijkt dat op boorlocaties 9 (v = verkennend) en 10 (m = milieu) geen Hollandveen en getijdeafzettingen aanwezig zijn (Figuur 3). Het Hollandveen en de getijdeafzettingen waren waarschijnlijk oorspronkelijk wel aanwezig, net als in de rest van het plangebied. Op boorlocaties 9 (v) en 10 (m) bevindt zich ter hoogte van het Hollandveen en de getijdeafzettingen een zandpakket met grind. Op basis van de lithostratigrafie van de geselecteerde boringen, in combinatie met de korte afstand tussen de boringen 9 (v) en 10 (m) (ca. 10 m), is het kalkloze zand op boorlocatie 9 (v) nu geïnterpreteerd als onderdeel van een opgehoogd/verstoord pakket. Die verstoring is waarschijnlijk veroorzaakt door de aanleg van het spoor met kaden. Zowel boring 9 (v) als 10 (m) bevindt zich namelijk op de plek waar het spoor lag. De interpretatie van het kalkloze zand als behorende tot het opgehoogd/verstoord pakket is in overeenkomst met de nieuwe interpretatie van het veen dat daar bovenop ligt en het kalkrijke zand dat zich eronder bevindt. Het veen dat is aangetroffen bovenop het pakket kalkloos zand op boorlocatie 9 bevindt zich namelijk ongeveer op dezelfde hoogte als de humeuze zandlaag op boorlocatie 10 (m). Die humeuze zandlaag bevat behalve grind ook resten baksteen en is daarmee geïnterpreteerd als behorende tot het opgehoogd/verstoord pakket. Hierdoor zal het veen in boring 9 (v) vermoedelijk een restant zijn van het Hollandveen dat is opgenomen in dat opgehoogd/verstoord pakket. Het kalkrijke zand in boring 9 (v) kan op basis van de lithostratigrafie geen strandafzettingen zijn. Indien dat een strandafzetting zou zijn, dan zou dat betekenen dat er middenin een veengebied een strand van ca. 10 m lengte zou zijn gevormd. Op het moment van veenvorming is het plangebied juist afgeschermd van de zee door bijvoorbeeld een strandwal. Er kan zich dan geen strand meer vormen. Op basis van bovenstaande is het kalkloze zand op boorlocatie 9 (v), gelegen tussen 1,3 en 1,75 m -mv (-1,3 tot -1,75 m NAP), geïnterpreteerd als behorende tot een opgehoogd/verstoord pakket.

Zowel voor de strandvlakteafzettingen, als de getijdeafzettingen en het Hollandveen is er een lage verwachting voor archeologische waarden. Het landschap waarin die afzettingen zijn afgezet was te nat voor de mens om de gebruiken. Het opgehoogd/verstoord pakket is vermoedelijk gerelateerd aan de aanleg van de voormalige spoorlijn en insteekhaven, en de huidige bebouwing. Dat opgehoogd/verstoord pakket heeft geen archeologische waarde.

Figuur 3: Projectie van geselecteerde boringen op een west – oost georiënteerde profiellijn. Voor de ligging van de profiellijn zie Bijlage 2. In deze projectie is de lithogenese van de afzettingen weergegeven. Boorstaten zijn afkomstig van eerder archeologische onderzoek in het plangebied (Wullink 2016; Rap / Verboom 2017) en een milieukundig onderzoek in het plangebied (Noyons 2021). De letter achter het boornummer geeft aan uit welk onderzoek de boorstaat afkomstig is; v = verkennend archeologisch onderzoek (Wullink 2016); k = karterend archeologisch onderzoek (Rap / Verboom 2017); m = milieukundig onderzoek (Noyons 2021).

4. Conclusie en advies

Op basis van bestaande boorgegevens uit het plangebied en de directe omgeving blijkt dat het plangebied zich bevindt in een strandvlakte. Die strandvlakte is opgevuld met klei en veen en vervolgens opgehoogd en verstoord. De strandvlakte afzettingen reiken in het plangebied vermoedelijk tot ca. 12,5 m -mv (-12,3 m NAP). De voorgenomen bodemverstorende werkzaamheden zullen reiken tot maximaal 7,0 m -mv. Dit betekent dat die werkzaamheden reiken tot in de strandvlakteafzettingen. Voor zowel de strandvlakteafzettingen, als de getijdeafzettingen en het Hollandveen is er een lage verwachting voor archeologische waarden. Het opgehoogd/ verstoord pakket heeft geen archeologische waarde. Hierdoor adviseert IDDS Archeologie om de geplande bodemverstorende werkzaamheden te laten uitvoeren zonder verder archeologisch onderzoek.

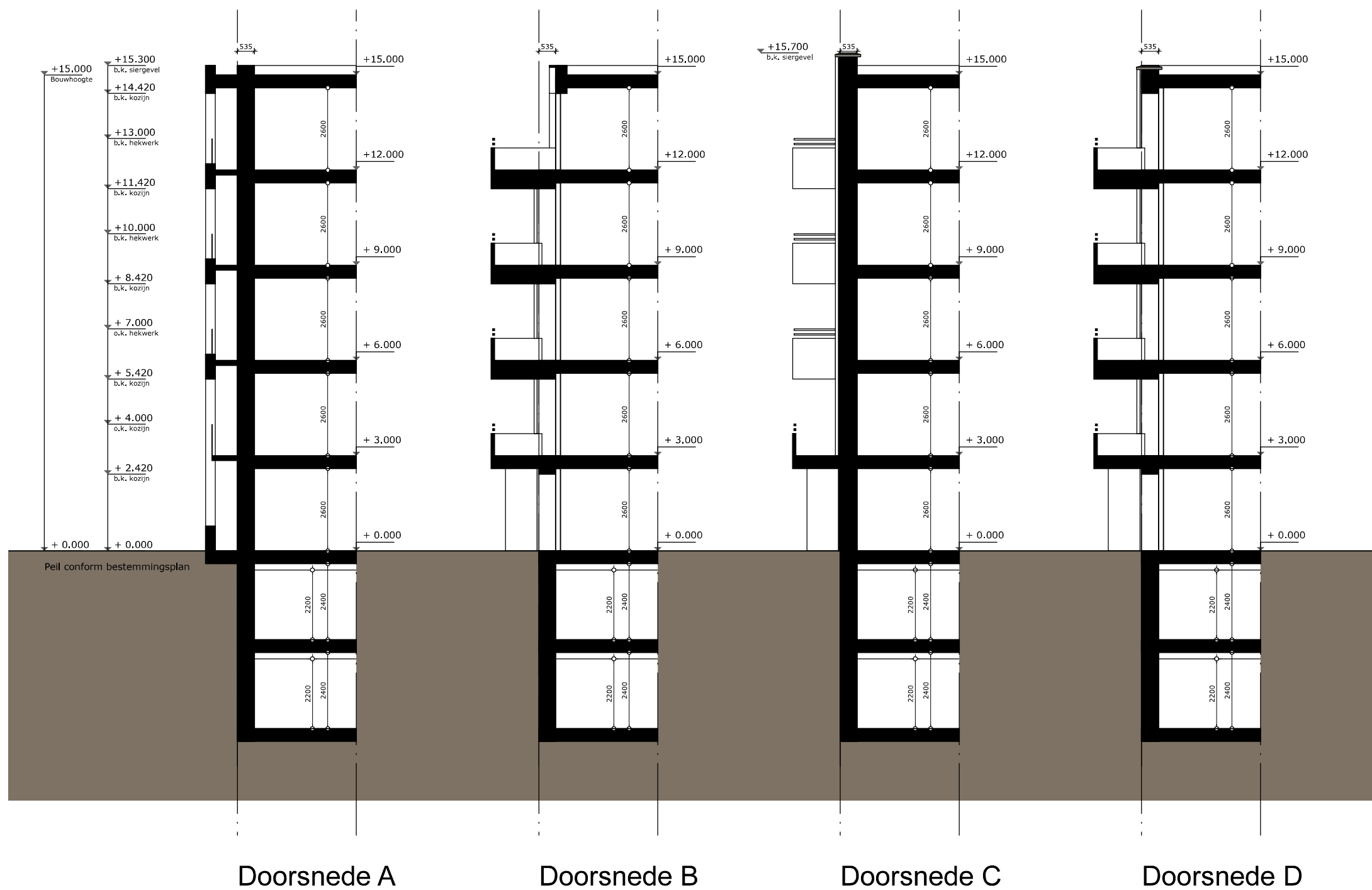
5. Literatuur

- Noyons, B.B., 2021: Plaza Residences (terrein tijdelijke Action) te Haarlem, Percelen I 4696, 5554, 5636 en 5637: Milieukundig bodemonderzoek. IDDS Milieu. Kenmerk: 2012P563/BNO/rap1.2.
- Rap, J. / M. Verboom, 2017: *Haarlem, Plaze-West, Gemeente Haarlem (NH): Inventariserend Veldonderzoek (IVO) verkennende en karterende fase*. Transect-rapport 1271.
- Vries, N. de, 2016: *Haarlem, Plaza West, gemeente Haarlem: Archeologisch bureauonderzoek*. Transect-rapport 964.
- Wullink, A.J., 2016: *Haarlem, Plaze West, Gemeente Haarlem (NH): Archeologisch inventariserend veldonderzoek (IVO), verkennende fase*. Transect-rapport 1100.

Bijlage 1: Voorlopig ontwerp – Doorsneden van nieuw aan te leggen parkeergarage

5. DOORSNEDEN

PROJECTNUMMER
3906

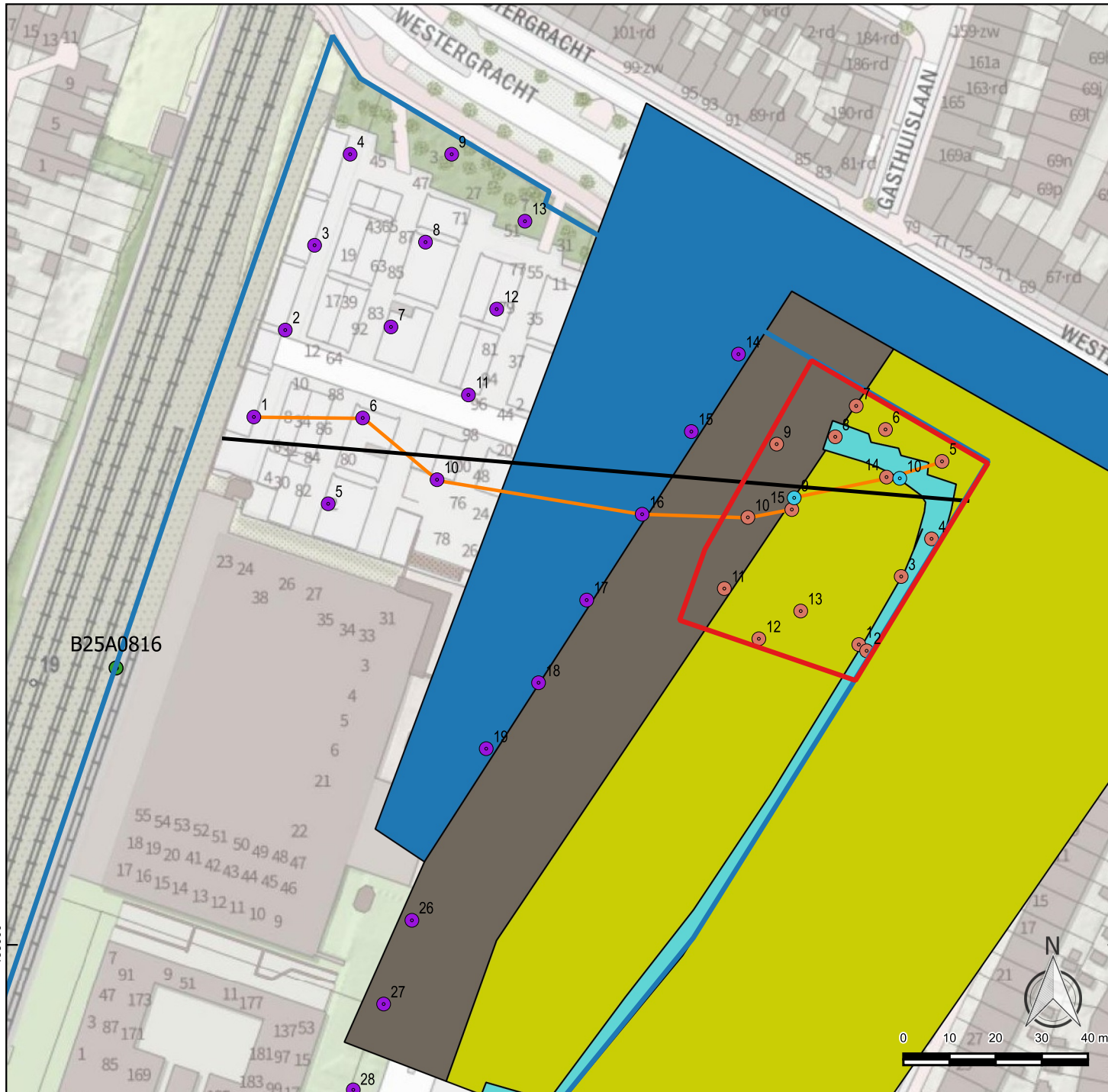
ONTWERP
20 november 2020

GEWIJZIGD
18 februari 2021

Principe doorsneden
Schaal 1:250

Bijlage 2: Boorpunten- en landschapskaart

Legenda

boringen

- milieukundig
- karterend (Rap / Verboom 2017)
- verkennend (Wullink 2016)
- DINO boring B25A0816

landschap

- gracht en insteekhaven
- kaden met spoor
- laaggelegen weiland
- gedeeltelijk gedempte sloot
- lijn door de boorpunten die zijn geprojecteerd op de profiellijn
- Profiellijn

IDDS
 's- Gravendijckseweg 37
 2201 CZ Noordwijk
 info@idds.nl
 IDDS.NL

Postbus 126
 2200 AC Noordwijk
 info@idds.nl
 T 071 - 402 85 86

integrale expertise bij ruimtelijke ontwikkeling

Project: Plaza Residences, Haarlem	
OM nr.: nvt	Versie: 1
Projectnr.: A0192	Formaat: A4
Schaal: 1:1.250	Datum: 9-4-2021
Tekenaar: DBG	